

BRIC Ülkelerinde İhracat Ve Büyüme Arasındaki İlişki: Panel Veri Analizi

MÜNİRE GÜMÜŞ
Y. Lisans Öğrenci, Karabük Üniversitesi SBE
Master Student, Karabuk University Institute of Social Science
Orcid ID: 0000-0001-7643-4428
muniregumus0@gmail.com

Öz

Dışa açık ekonomilerde ihracat, büyümeyi etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Ayrıca büyümenin devamlı olarak gerçekleşmesi için ihracat şarttır. Ülke ekonomilerinde devamlı büyüme rakamlarına ulaşmak için ekonominin ithal eden yerine ihraç eden bir yapıya sahip olması gerekir. Bu çalışmada BRIC ülkelerinin 1995 ile 2016 yılları arasında ihracat ve büyüme arasındaki ilişkisi panel veri analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda Brezilya, Rusya ve Çin için ihracat ve büyüme arasında pozitif ilişki vardır. Bir başka deyişle Brezilya, Rusya ve Çin ihracata dayalı büyüme gerçekleştirmektedirler. Hindistan için ihracat ve büyüme arasında negatif bir ilişki çıkmış bu durum Hindistan'ın ihracata dayalı büyümeye bağımlı olmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İhracat, Ekonomik Büyüme, BRIC Ülkeleri, Panel Veri Analizi, Dış Ticaret

Relationship Between Export And Growth In The BRIC Countries: Panel Data Analysis

Abstract

Export is one of the most important factors effecting growth in outward oriented economies. But export must for the continuous growth. To reach the constant growth figures in the country's economies must have the economy that structure exports instead of importing. In this study, the relationship between export and growth of BRIC countries between 1995 and 2016 has been analyzed by using panel data analysis. As a result of the study, a positive relationship is found between exporting and growth in Brazil, Russian and China. In other words, results showed that the growth of Brazil, Russian and China depend on export. However, results showed that there exists a negative relationship between export and growth in India. Results the growth of India showed that the growth of India is not depend on growth based on export.

Keywords: Export, Economic Growth, BRIC Countries, Panel Data Analysis, Trade

1-Giriş

Kavramsal olarak ihracat ülkenin refahı için pazarın yurtdışına açılması anlamına gelmektedir. Ülkede üretilen mallarının ülke dışında pazarlanması yoluyla ekonominin canlanması sağlanır. İhracatın küreselleşen dünyada yeri ekonominin çekici gücü olmasıdır. İhracattaki artışın yurtiçi üretimlerini artırması, üretimin artmasıyla ölçek ekonomilerinden dolayı maliyetlerdeki düşüşü desteklemektedir. Azalan maliyetlerde ihracatı teşvik etmektedir (Bahmani-Oskooee, Economidou, & Goswami, 2005). İhracatın teşviki ile birlikte ülke daha fazla üretim yapma ve yurtdışına pazarlama eğilimindedir. Dışa açık ekonomilerin yurtdışı pazarındaki rolleri anlamına da gelmektedir. Ülkelerin yurtdışı pazarındaki rolleri gelişmiş ekonomi olup olmamasıyla doğrudan alakalıdır. Bu yüzden ihracat bir ülke için tartışılmaz bir öneme sahiptir.

Kavramsal olarak büyüme, ülkelerin stratejilerini bunun üstüne kurduğu ulaşılmak istenen hedeftir. Büyümenin en önemli kaynağı varsayılan dış ticaret boyutunda ihracat ve ithalatın önemi çok büyüktür (Beşer, Acaroğlu, & Dura, 2017). İhracat ve ithalat göz önüne alınarak ülkelerin büyüme ve kalkınma stratejilerine yön vermesi açısından önemlidir. Kalkınma stratejileri ithal ikameci kalkınma stratejileri veya ihracata dayalı kalkınma olarak iki grupta incelemek mümkündür. İthal ikameci kalkınma politikaları daha çok 2. Dünya savaşı sonrasında her ülke kendi iç pazarını üretmek için dönük bir ekonomi profili sergiledi. Bu görüşün yayılması Singer-Prebisch çalışmaları ve keynesyen bakış açısıyla ortaya çıkmıştır. Dışa dönük ihracata dayalı kalkınma stratejisi ülkede üretilen dış talebin artması ülke içindeki refahın artması olarak tanımlanabilir. Bu görüşe göre ihracatın artışı kalkınma ve büyümenin en önemli yapılarından biridir (Ağayev, 2011).

Çalışmamızda ülke mallarının yurt dışı pazarına çıkarılmasının ülkelerin refah seviyelerini hangi yönde arttırdığına yönelik BRIC örneği panel veri analiziyle bazı sonuçlara ulaşılmıştır. BRIC ülkelerini örnek olarak kullanmamızın sebebi en ivmeli gelişen ekonomiler olarak bilinen ülkelere olmaktadır. Goldman Sachs'ın BRIC ülkeleriyle ilgili birçok çalışması vardır. Son on yılda BRIC ülkelerinin dünya ekonomisine katkıları azımsanamayacak kadar çoktur. Dünya bankası verilerine göre dünya ekonomisindeki paylarını %12 den %22 ye çıkararak bu başarısından söz ettirmiştir (O'Neill, 2001). Bu ülkelerin toplam nüfusu yaklaşık dünya nüfusunun yarısını oluşturmaktadır (Sandalcılar, 2012).

Bu çalışmanın amacı küreselleşen dünyada BRIC gibi ekonomisi hızlı gelişen ülkeler analiz edilerek ihracatın büyüme üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Çalışma dört bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde ihracat ile büyüme arasındaki bağlantı açıklanmıştır. İkinci bölümde literatür çalışmasına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde kullandığımız veri seti ve ekonometrik yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde ise ampirik bulgulara yorumlanarak sonuç kısmında genel bir değerlendirme yapılarak çalışma tamamlanmıştır.

2- İhracat İle Büyüme Arasındaki İlişki

Dünyada gelişmiş ekonomilerin geçmişlerine bakıldığında büyüme ve kalkınma adına planlanmış birçok politika izlenmiştir. Her ülkenin nihai ulaşmak istediği

büyüme hedefleri vardır. Tarihin her döneminde farklı fikirler ortaya atılmıştır. Merkantilistler dünya servetinin değişmez, arttırılmaz ve azaltılmaz, olduğunu savunmuşlardır. Dış ticaretin dünya servetine katkıda bulunmayacağını ve bir ülkenin elde ettiği kazanç başka bir ülkenin kaybını oluşturduğunu savunmuşlardır. Adam Smith ise Ulusların Zenginliği kitabına da belirttiği az maliyetlerle yapılan üretimin ihraç edilerek, yüksek maliyetli ürettiği ürünü ithal ederek kapalı bir ekonomiye göre ülkeler daha fazla üretmeye teşvik edileceklerdir. Sonucunda ticaret yapan her iki ülkede kazanç sağlayacaktır (Korkmaz, 2014).

Uluslararası ticaretin ülke ekonomileri üstünde payı göz ardı edilemez. İhracatın büyüme etkileri üzerine çalışılan birçok çalışmada ihracatın verimlilik artışı sağlamanın yanı sıra döviz ve sermaye mallarının ithalatının kolaylaşması ve firmaların ölçek büyüklüklerini arttırması gibi birçok olumlu etkileri olmuştur (Telatar, Değer, & Doğanay, 2016).

3- Literatür Taraması

İhracat ve büyüme ile ilgili literatürde pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar özet bir tablo halinde çalışmalarda kullanılan yöntem, örneklem ve ulaşılan sonuçlar şeklinde ele alınmıştır.

Tablo1: Büyüme ve İhracatla İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar

Yazar	Yöntem	Sonuç
Yalçınkaya, Aydın,(2017)	Panel veri analizi / 1997-2015	G-7 ve BRC ülkeleri analiz edilerek panel veriden olumlu sonuçlar çıkmıştır. Fiziksel sermaye ve beşeri sermayenin ülkenin büyümesine etkisinin olduğu gözlemlenmiştir.
Dura, Beşer, Acaroğlu,(2017)	Diks ,Panchenko ve Hiemstra ve Jones testleri /1992-2014	1992-2014 dönemi Türkiye verilerine göre ihracattan ekonomik büyümeye doğrusal olmayan nedensellik tespit edilmiş.
Telatar, Değer, Doğanay,(2016)	Granger nedensellik /1996-2015	Türkiye’de hem orta teknoloji ürün hem de yüksek teknoloji ürün ihracatından büyümeye tek yönlü pozitif nedenselliği tespit edilmiş.
Sevinç,(2016)	Yakınsama analizi, TRA bölgeleri / 2000-2004	TRA bölgesinde yaşanan gelir artışlarının bölge illeri arasında bir yakınsama olduğu tespit edilmiştir.
Sevim, Taylan,(2016)	ARDL / Ocak 2002 – Kasım 2014	Türkiye’nin en çok ihracat yaptığı beş ülkelerle döviz kuru oynaklığının ihracat üstünde etkisi olduğu tespit edilmiş.

Yıldırım, Çevik,(2016)	Asimetrik nedensellik /1993-2016	Ekonomik açıdan genişleme ve daralmanın finansal açığı etkilediği sonucuna varılmıştır.
Küçükaksoy, Çiftçi, Özbek,(2015)	Johansen nedensellik / 2003-2015	Türkiye’de ithalattan, l ihracat ile büyümenin nedensellik ilişkisinin olduğunu ispatlamıştır.
Argin,(2015)	Ekonometrik yöntem kullanılmamıştır.	Türkiye’nin dış piyasalarda rekabet edebilir hale nasıl geldiğini açıklamaktadır.
Korkmaz,(2014)	Dickey Fuller birim kök -granger nedensellik / 1998:1-2013:3.	İhracattan büyümeye tek yönlü nedensellik olduğu tespit edilmiştir.
Balcılar, Bal, Algan, Demiral,(2014)	Granger nedensellik / 1995-2012	Türkiye’nin ticari ortaklarının ülkeden ülkeye farklılık göstereceği analiz edilmiştir.
Mercan, Göçer,(2013)	Panel eşbütünlük BRIC /1989-2010	Çalışmada ekonomik gelişmenin ülke büyümesini hızlandırdığı tespit edilmiştir.
Dreger, Hwerzer, (2013)	Panel eşbütünlük /1971-2005	Gelişmekte olan ülkelerle ilgili büyüme ihracat arasında önemli ölçüde negatif ilişki olduğu saptanmıştır.
Zeren, Savrul (2013)	Panel eşbütünlük /1970- 2011	Büyüme ve ihracat arasında eşbütünlük olduğu tespit edilmiştir.
Vergil, Sinay,(2013)	Johansen Eşbütünlük / 1989-2009	Büyüme ile sermaye malı ithalatı arasında nedensellik yoktur.
Bakkalçı, Argin,(2013)	ADF birim kök /2006-2012	Türkiye’ büyüme ile ihracat arasında ilişki olduğu ispatlanmıştır.
Saraç,(2013)	Lee-Strazicich birim kök testi / 1989-2011	Ekonomik büyüme ile dış ticaret arasında ilişki olduğu tespit edilmektedir.
Akbaş, Şentürk,(2013)	ADF , Zivot-Andrew Lumsdaine-Papell) birim kök testleri- Türkiye / 1990-2012	İthalat ve ihracat arasında eşbütünlük olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım, Kesikoğlu,(2012)	Granger nedensellik / 2003-2011	Döviz kuru ile dış ticaret arasındaki ilişkiye saptanamamıştır.
Göçer, Bulut, Dam,(2012)	Sinir testi / 2000-2010	İhracatla büyüme arasında eşbütünleşme ilişkisi vardır.
Sandalcılar,(2012)	Granger nedensellik, BRIC / 1993-2010 dönemi	BRIC ülkelerinin büyüme ile ihracat arasındaki ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır.
Uçak, Arısoy,(2011)	Ekonometrik yöntem kullanılmamıştır.	İhracata dayalı büyümenin sürdürülebilir olduğu ispat edilmiştir.
Ağayev,(2011)	Pedroni eşbütünleşme /1999, 2004	İhracata dayalı büyüme modelinin sürdürülebilir olmadığını ve büyümeden ihracata tek yönlü nedensellik olduğu sonucuna varılmıştır.
Değirmen,(2010)	Ekonometrik yöntem kullanılmamıştır.	Firmaların gelişmelerine olanak sağlayan ihracat artışlarının nasıl elde edildiği açıklanmaya çalışılmıştır
Takım,(2010)	Granger nedensellik / 1975-2008	İhracata dayalı büyümenin Türkiye için sürdürülebilir olmadığı analiz edilmiştir.
Temiz,(2010)	Granger nedensellik / 1965-2009	Reel ihracatın reel büyümeye olumlu etkisi olduğu ispat edilmiştir.
Taştan,(2010)	Granger nedensellik / 1985-2009	Büyüme çekişli ihracatın geçerli olduğu bulgusuna varılmıştır.
Bilgin,(2009)	Wald testi /1987-2007	İhracat ve dış ticaret hadleri arasında nedensellik oluşu analiz edilmiştir.
Demirhan,(2005)	Wald testi / 1990-2004	İhracat ile büyüme arasında ilişki olmadığı, ithalatla büyüme arasında ilişkinin varlığı sonucuna varılmıştır.
Bahmani-Oskooee, Economidou, Goswami(2005)	Panel eşbütünleşme / 1960-1999	İhracat ve büyümenin eşbütünleşik olduğu açıklanmaktadır.
Şimşek,(2003)	Wald F /1960-2002	Türkiye’de ihracata dayalı büyüme geçerlidir sonucuna varılmıştır.
O’neill,(2001)	Ekonometrik yöntem kullanılmamıştır.	BRIC ülkelerin ortaya çıkmasını anlatmaktadır.
Ghatak, Price (1997)	Eş bütünleşme, Hindistan / 1960-1992	Büyüme ile ihracattaki artış arasında ilişkinin varlığı analiz edilmiştir.

4. Veri Seti ve Ekonometrik Yöntem

Bu çalışmada kullanılan ihracat ve büyüme verileri Dünya bankası veri tabanından alınmıştır. Panel için oluşturulan model;

$$Y_{it} = \rho_i Y_{it-1} + \delta_i X_{it} + \varepsilon_{it}$$

Burada, $i=1, \dots, N$ yatay kesit birimlerini ve $t=1, \dots, T$

Birimlere ait gözlem sayısını ifade eder. N , modeldeki birimlerin sayısını; T , her birime ait gözlem sayısını, ε i'inci ekonomik birimin t dönemindeki hata terimidir. Panel veri durağanlık analizlerinde yaygın olarak kullanılan LLC, ADF, IPS ve PP birim kök sınamaları Levin, Lin ve Chu (2002) testi, Im, Pesaran ve Shin (2003), ADF – Fisher Chi-square (2002) ve PP – Fisher Chi-square (2002) kaynaklarından hareketle açıklanabilir.

Panel veri analizini gerçekleştirmek için öncelikle veri setinin durağan olması gerekir. Durağan veri setine sahip olunduktan sonra oluşturulan regresyon modeliyle birlikte sabit veya rassal etkiler olup olmadığının testi Hausman testi ile analiz edilir. Elde edilen ekonometrik sonuçlara göre sabit veya rassal regresyon modelinin sonuçları yorumlarak panel veri analizi tamamlanır. Ayrıca çalışmanın bulgularında BRIC ülkelerin katsayıları tespit edilerek ülkelerin ihracat ile büyüme arasındaki ilişkiler tartışılmıştır.

4.1. Analiz Bulguları

1994-2016 yılları arasında Dünya Bankası verileri ihracat ve büyüme rakamları kullanılmıştır. Büyüme (Y), ihracat (X) değişkenleri Levin Lin Chu (LLC), Im, Pesaran ve Shin (IPS), ADF - Fisher Chi-square ve PP - Fisher Chi-square birim kök sınamalarına tablo 1 de yer verilmiştir. Granger (1974)'e göre ekonometrik analizlerin güvenilir olması için durağan olması gerekir. Panelimizde durağanlığı test etmek adına ilk önce birim kök testlerine bakılmıştır. Büyüme ve ihracat değişkenleri durağan hale getirmek için birinci dereceden farkları DY ve DX şeklinde alınmıştır.

İhracatın büyüme üzerindeki etkisini araştırmak için bir model kurulmuştur. Bu modelde regresyon sonuçlarının sabit mi rassal mı olduğu test edilerek sonuçlar ülkeler için yorum yapılarak analiz yapılmıştır.

Tablo 2: Değişkeninin Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler-Yöntem	Trendli		Trendsiz	
	İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık
Levin, Lin & Chu t (LLC)	-1.16363	0.1223	-1.35450	0.0878
Im, Pesaran and Shin Wstat (IPS)	-0.01647	0.4934	-1.23530	0.1084
ADF – Fisher Chi-square	8.88240	0.3523	13.5099	0.0955
PP – Fisher Chi-square	13.9713	0.0825	21.6674	0.0056

Büyüme 1.Dereceden Farkı(DY)	İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık
Levin, Lin &Chu t (LLC)	-5.97584	0.0000	-6.89915	0.0000
Im, Pesaran and Shin Wstat (IPS)	-5.53069	0.0000	-6.43309	0.0000
ADF – Fisher Chi-square	40.2612	0.0000	50.0465	0.0000
PP – Fisher Chi-square	185.483	0.0000	158.485	0.0000
İhracat Oranı(X)	İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık
Levin, Lin &Chu t (LLC)	-1.53292	0.0626	-1.87894	0.0301
Im, Pesaran and Shin Wstat (IPS)	-0.31115	0.3778	-1.52706	0.0634
ADF – Fisher Chi-square	7.26056	0.5088	13.1378	0.1072
PP – Fisher Chi-square	22.3566	0.0043	31.9493	0.0001
İhracat 1. Dereceden Farkı(DX)	İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık
Levin, Lin &Chu t (LLC)	-7.14670	0.0000	-8.45314	0.0000
Im, Pesaran and Shin Wstat (IPS)	-7.87475	0.0000	-8.69164	0.0000
ADF – Fisher Chi-square	56.9117	0.0000	68.1498	0.0000
PP – Fisher Chi-square	282.012	0.0000	208.229	0.0000

Tablo 2’de yapılan birim kök sınamalarında büyüme değişkeninin LLC, IPS, ADF ve PP birim kök testleri sonuçlarına bakıldığında trendsiz ve trendli olarak değişkenler seviyesinde durağan olmadığı için birinci dereceden farkları alınarak durağan hale getirilmiştir. DY değişkeni durağandır. İhracat değişkeninde ise tablo2’de görüldüğü gibi LLC ve IPS,ADF testinde durağan olmadığı, PP testlerinde durağan olduğu tespit edilmiştir. İhracatı durağan hale getirmek için birinci dereceden farkı kullanılarak durağan hale getirilmiştir. DX değişkeni durağandır.

Değişkenlerin durağanlığı sağlandıktan sonra Hausman testine bakılarak modelin sabit etkili mi yoksa rassal etkili mi olduğu tespit edilmiştir (Kesgingöz:2016).

Modelimiz; İHRACAT = C+a2 BÜYÜME +ut

Tablo 3: Hausman Testi Sonucu

Test Özeti	Ki-kare İstatistiği	Ki-kare. d.f	Olasılık
Kesitler Arası-Rassal	39.292115	1	0.0000

Tablo 3' teki Hausman test sonucuna göre sabit etkili model kullanılmasına karar verilmiştir. Olasılık değerimiz 0,000 olması gereken 0,0500 küçük olduğu için Ho hipotezimiz reddedilir. Yani sabit etki olduğu sonucuna varılır. Regresyon modelimizi sabit etkilerle tahmin etmemiz gerekir.

Tablo 4: Sabit Etkili Panel Veri Regresyon Sonuçları

Değişken	Katsayı	Standart Hata	T istatistiği	Olasılık
C	0.063576	0.010890	5.837864	0.0000
Büyüme	0.008580	0.001662	5.161091	0.0000
R2=0.912825		DW=1.834097 (0.0000)		

Yapılan analiz sonucunda ulaşılan denklem şu şekildedir.

$\text{İHRACAT} = 0.063576 + 0.008580 \text{BÜYÜME}$ şeklinde olmaktadır. Tablo 4'te 1 birimlik ihracat yapıldığında büyümedeki değişim 0.008580 oranında artmaktadır. İhracat büyümeyle olumlu etkilemektedir. Büyümenin olasılık değerine baktığımızda istatistiksel olarak anlamlıdır.

Oluşturulan modelimizde BRIC ülkeleri katsayılarına bakacak olursak.

Tablo 5: BRIC ülkeleri katsayıları

Ülkeler	Katsayıları	Standart Hata	T istatistiği	Olasılık
Brezilya	0.010002	0.000160	62.45823	0.0000
Rusya	0.10045	7.73E-05	129.9785	0.0000
Hindistan	-0.037558	0.000136	-276.5085	0.0000
Çin	0.018156	0.000409	44.41398	0.0000

Tablo 5'teki ihracattan büyümeye doğru nasıl bir yönelim olduğunu açıklamaktadır. Brezilya, Rusya, Çin ülkeleri için ihracatla büyüme arasında pozitif bir ilişki vardır. Bu ülkelerin ihracatının artması büyümenin artacağı anlamına gelmektedir. Bu ülkeler için ihracata dayalı büyüme günden güne artıyor anlamına gelmektedir. Hindistan için farklı bir durum söz konusudur. Hindistan'ın ihracatla büyüme arasındaki ilişki negatiftir. Bu ülkenin ihracatının artması büyümesini azaltıyor anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle Hindistan'ın ihracata bağımlılığı azalmaktadır.

4- Sonuç

Her dışa açık ekonomi ticaretlerinde belli bir amaca sahiptir. Ucuza ürettiği malı ihraç ederek, pahalıya ürettiği malı ithal ederek ekonomilerini büyütme amacındadırlar. Son yılların en hızlı gelişen BRIC ülkeleri örneği bu tezi destekler niteliktedir.

Bu çalışmada 1995-2016 yılları arasında BRIC ülkelerinde ihracat ile büyüme arasındaki ilişki panel veri yöntemi ile analiz edilmiştir. Ayrıca ülkeler için şiddeti araştırılmıştır. Modelimiz için katsayılar ülkelerin ihracatla büyüme arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Brezilya, Rusya ve Çin büyüme katsayısı pozitifdir. Bu ülkelerde ihracat büyümeyi pozitif etkilemektedir. Brezilya'nın büyüme katsayısı negatiftir. Brezilya da ise ihracat büyümeyi negatif etkilemektedir. Bu durum Brezilya, Rusya, Çin ihracata bağımlı ülkelerdir. Hindistan ise ihracata bağımlı değildir. Hindistan'ın son 19 yılına bakıldığında ciddi büyüme rakamları elde ettiğini gözlemlemekteyiz. Bu çalışmada sadece ihracat odaklı baktığımız için büyük çerçeveyi görmek zordur. Son yılların en parlak ekonomileri olan BRIC ülkelerinin ihracata dayalı büyüme modeli genel olarak anlamlıdır. Küreselleşen dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ihracat yapması kritik bir öneme sahiptir.

Kaynakça

- Ağayev, S. (2011). İhracat Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: 12 Geçiş Ekonomisi Örneğinde Panel Eştleme Ve Panel Nedensellik Analizleri. *Ege Akademik Bakış*, 11(2), 241-254.
- Akbaş, Y. E. & Şentürk, M. (2013). Türkiye'nin İthalat Ve İhracat Bağımlılığı: Seçilmiş Ülke Örnekleri Üzerine Ampirik Bir Uygulama/Dependency Of Import And Export Of Turkey: An Empirical Application For Selected Countries. *Ege Akademik Bakış*, 13(2), 195-208.
- Argın, N. (2015). Firma Bazlı Ticaret Modelleri Ve Türk Ekonomisi/Firm Based Trade Models And Turkish Economy. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi = Çankırı Karatekin University Journal Of The Faculty Of Economics Et Administrative Sciences*.
- Bahmani-Oskooee, M. Economidou, C. & Goswami, G. G. (2005). Export-Led Growth Hypothesis Revisited: A Panel Cointegration Approach. *Scientific Journal Of Administrative Development*, 3, 40-55.
- Bakkalcı, A. C. & Argın, N. (2013). Türk Dış Ticareti Ve Ekonomi Politikaları Arasındaki Nedensellik İlişkileri/Casualty Relations Between Turkish Foreign Trade And Economy Policies. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim*

Balcılar, M. Bal, H. Algan, N. & Demiral, M. (2014). Türkiye'nin İhracat Performansı: İhracat Hacminin Temel Belirleyicilerinin İncelenmesi (1995-2012)/Turkey's Export Performance: Examining The Main Determinants Of Export Volume (1995-2012). *Ege Akademik Bakış*, 14(3), 451-462.

Bilgi N, C. & Şahbaz, A İlişik. (2009). Türkiye’de Büyüme Ve İhracat İleri. Bilgi N, C. & Şahbaz,

Değirmen, S. & Gündoğdu, Y. (2010). Türkiye’de İhracat Yapan Firmaların Finansman Stratejileri. *Business And Economics Research Journal*, 1(4), 1-18.

Demirhan, E. (2005). Büyüme Ve İhracat Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Türkiye Örneği.

Dreger, C. Ve Herzer, D. (2013), “A Further Examination Of The Export-Led Growth Hypothesis”, *Empirical Economics*, 45(1), Pp. 39-60.

Dura, Y. C. Beser, M. K. & Acaroğlu, H. (2017). Türkiye'nin İhracata Dayalı Büyümesinin Ekonometrik Analizi/Econometric Analysis Of Turkey's Export-Led Growth. *Ege Akademik Bakış*, 17(2), 295-309

Ghatak, S. Ve Price, S. W. (1997), “Export Composition And Economic Growth: Cointegration And Causality Evidence For India”, *Review Of World Economics*, 133(3), Pp. 538-553.

Göçer, I. Bulut, S. & Dam, M. M. (2012). Doğrudan Yabancı Yatırımların Türkiye'nin İhracat Performansına Etkileri: Ekonometri Bir Analiz*. *Business And Economics Research Journal*, 3(2), 21-40.

Kesgingöz, H. (2016). OECD Ülkelerinde Petrol Tüketiminin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Panel Veri Analizi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 9, Sayı 42, 1564-1572.

Korkmaz, S. (2014). Türkiye Ekonomisinde İhracat Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi/Causality Relationship Between Export And Economic Growth İn Turkish Economy. *Business And Economics Research*

Küçükaksoy, I. Çiftçi, I. & Özbek, R. I. (2015). İhracata Dayalı Büyüme Hipotezi: Türkiye Uygulaması/Export-Led Growth Hypothesis: Turkey Application. *Cankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi = Cankırı Karatekin University Journal Of The Faculty Of Economics Et Administrative Sciences*. 5(2), 691-720.

Mercan, M. & Göçer, I. (2013). The Effect Of Financial Development On Economic Growth İn BRIC-T Countries: Panel Data Analysis. *Journal Of Economic And Social*

Studies, 3(1), 199-216. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1471050568?accountid=25087>

O’neill, Jim. (2001), Building Better Global Economic Brics, Goldman Sachs, Global Economics, Paper No: 66, p:1-16.

Sandalcılar, A. R. (2012). BRIC Ülkelerinde Ekonomik Büyüme Ve İhracat Arasındaki İlişki: Panel Eşbütünleşme Ve Panel Nedensellik. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1).

Saraç, T. B. (2013). İhracat Ve İthalatın Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği/The Effects Of Exports And Imports On Economic Growth: Turkey Case. *Ege Akademik bakış*, 13(2), 181-194.

Sevim, C. & Doğan, T. T. (2016). Türkiye Ekonomisinde İhracat Ve Döviz Kuru Oynaklığı İlişkisi/Export And Exchange Rate Volatility Relationship İn Turkish Economy. *Ege Akademik bakış*, 16(2), 303-318.

Sevinç, Haktan, Yrd. Doç. Dr., Sevinç, D. E. & Emsen, Ö. S. (2016). İhracata Dayalı Büyümeye Yakınsama Temelinde Kanıtlar: Trakya Bölgesi Örneği/Evidence Of Export-Oriented Growth Based On Convergence: The Case Of Tra Region. *Turan: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 8(32), 109-115.

Şimşek, M. (2003). İhracata Dayalı-Büyüme Hipotezinin Türkiye Ekonomisi Verileri İle Analizi, 1960-2002.

Takım, A. (2010). Türkiye’de Gsyih İle İhracat Arasındaki İlişki: Granger Nedensellik Testi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2).

Taştan, H. (2010). Türkiye’de İhracat, İthalat Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkilerinin Spektral Analizi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(1).

Telatar, O. M. Değer, M. K. & Doğanay, M. A. (2016). Teknoloji Yoğunluklu Ürün İhracatının Ekonomik Büyümeye Etkisi: Türkiye Örneği (1996: q1-2015: q3). *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(4).

Temiz, D. (2010). Türkiye’de Reel İhracat Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: 1965–2009 Dönemi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1-2).

Uçak, H. & Arısoy, I. (2011). Türkiye Ekonomisinde Verimlilik, İhracat Ve İthalat Arasındaki Nedensellik İlişkisinin Analizi/An Analysis Of Causality Among Productivity, Export And Import İn Turkish Economy. *Ege Akademik bakış*,

Vergili, H. & Sınay, M. (2013). Dış Ticaret Ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Bilgi Transferleri Yönünden İncelenmesi: Türkiye Örneği*/An Investigation Of The Relationship Between Foreign Trade And Economic Growth In Terms Of Knowledge Transfer: The Case Of Turkey. *Business And Economics Research Journal*, 4(1), 59-76.

Yalçınkaya, Ö. & Aydın, H. I. (2017). Ekonomik Ve Politik Belirsizliğin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri: g-7+brç Ülkeleri Üzerine Bir Panel Veri Analizi (1997-2015). *Ege Akademik bakış*, 17(3), 419-429. Doi:<http://dx.doi.org/10.21121/eab.2017328407>

Yıldırım & Çevik (2017). Finansal Dışa Açıklık İle Ekonomik Büyüme İlişkisi: Asimetrik Nedensellik Testi.

Yıldırım, E. & Kesikoğlu, F. (2012). İthalat-İhracat-Döviz Kuru Bağımlılığı: Bootstrap İle Düzeltmiş Nedensellik Testi Uygulaması/Dependence Of Import-Export-Exchange Rate: Application Of Bootstrap-Corrected Causality Test. *Ege Akademik bakış*, 12(2), 137-148.

Zeren, F. & Savrul, B. K. (2013). Revisited Export-Led Growth Hypothesis For Selected European Countries: A Panel Hidden Cointegration Approach. *Ekonometri Ve İstatistik E-Dergisi*, (18), 134-151.

www.worldbank.org